

Yttrande angående Remiss av promemorian Minskade anslutningskostnader för elproduktion till havs

Sammanfattning

Energimyndigheten ser regeringens förslag som en följd av den politiska energiöverenskommelsen från 2016. Vi anser att det är positivt att förslaget innebär att Svenska kraftnät ska bedöma var transmissionsnät ska byggas ut till havsområden för att nyttorna för det nationella elsystemet ska bli så stora som möjligt och där sådan utbyggnad främjar Sveriges mål om förnybar elproduktion.

Energimyndigheten vill peka på behovet av att arbetet framöver också beaktar det pågående arbetet med att införa EU:s krav på en havsbaserad nationell plan liksom på den strategi för hållbar utbyggnad av landbaserad vindkraft som Energimyndigheten och Naturvårdsverket presenterat. Vi ser det därför som värdefullt om Svenska kraftnät genomför arbetet i dialog med Energimyndigheten och andra relevanta myndigheter och aktörer. Även om havsbaserad vindkraft på sikt kan fylla en viktig roll i det framtida svenska elsystemet anser Energimyndigheten inte att vägen framåt nödvändigtvis underlättas av riktade stöd till specifika kraftslag eller i detta fallet att det just är anslutningskostnaden som är den avgörande faktorn avseende havsbaserade vindkraftens vara eller icke vara i Sverige. Vi bedömer att det finns mer angelägna åtgärder som underlättar utbyggnaden av havsbaserad vindkraft och andra kraftslag utan att skapa eventuella konkurrensnedvridningar eller ökade kostnader för att nå de politiska energi- och klimatmålen, inklusive 100 procent förnybart elsystem till 2040.

Energimyndighetens ställningstagande

Energimyndigheten har tidigare bedömt att målet om ett 100 procent förnybart elsystem kan uppnås till 2040-talet men att det kräver ett antal strategiska vägvalsbeslut i närtid bl.a. att minimera eller helt ta bort offentliga stöd till elproduktion inklusive förnybar sådan. Redan idag bär landbaserad vindkraft sina egna kostnader och byggs nu ut kraftigt på marknadsmässiga grunder. Vi har i tidigare yttranden pekat på att ett särskilt stöd till havsbaserad sannolikt riskerar

fördyrar vägen till ett fossilfritt elsystem genom att konkurrera ut annan förnybar elproduktion. Det finns alltid en risk att tekniskspecifika stöd får en önskad effekt på både befintlig och planerad förnybar elproduktion samt innebär en osäkerhetsfaktor på elmarknaden.

Havsbaserad vindkraft kommer med största sannolikhet kunna ha en viktig och betydande roll i det svenska elsystemet, inte minst utifrån att säkra produktionskapacitet nära konsumtionen i exempelvis elområde 3 samt möjliggöra en mer geografiskt spridd vindkraft, både i väst-östlig och nord-sydlig riktning. Därmed kan det finnas fördelar med att underlätta för havsbaserad vindkraft och skapa goda förutsättningar för en snabbare utbyggnad. Även havsbaserad vindkraft har under de senaste åren genomgått en teknikutveckling som bland annat innebär att ett förhållandevis få antal vindkraftverk kan producera en stor mängd el. Teknikutvecklingen innebär både att kostnaden för havsbaserad vindkraft har minskat och att potentialen, uttryckt i TWh, har ökat väsentligt. I och med elektrifieringstrenden som kan ge en betydande ökning av elanvändning samt ett stort återinvesteringsbehov i befintlig elproduktion är havsbaserad vindkraft viktig för att skapa flera möjliga vägar fram samt för en potentiellt snabbare utbyggnad av förnybar el. Dessutom finns risk för att utbyggnaden av vindkraft på land kan komma att begränsas av lokala konflikter mellan olika intressen och en försämrad acceptans för vindkraft vilket Energimyndigheten tidigare har påpekat i arbetat med havsplanerna. Ytterligare områden för energiproduktion till havs behöver föreslås i havsplanerna.

Energimyndigheten vill här peka på den strategi för hållbar vindkraftsutbyggnad som tagits fram i samarbete med Naturvårdsverket och som innehåller ett antal konkreta förslag för att öka såväl utbyggnaden som acceptansen för vindkraft i landet.

Minskade anslutningskostnader finns med i den politiska energiöverenskommelsen från 2016 och Energimyndigheten ser därmed detta förslag att ge Svenska kraftnät i uppdrag att bedöma var transmissionsnät ska byggas ut till havsområden för att nyttorna för det nationella elsystemet ska bli så stora som möjligt som en naturlig följd av överenskommelsen. Det är positivt att förslaget ger viss begränsning av kostnaderna då transmissionsnät bara byggs till de havsområden som Svenska kraftnät anser uppfylla kriterierna samt att det skapas förutsättningar för förnybar elproduktion med geografisk närhet till elanvändning.

För att underlätta för utbyggnad av havsbaserad vindkraft anser Energimyndigheten vidare att det viktigaste just nu är att hitta lösningar för samexistens mellan havsbaserad vindkraft och konkurrerande intressen, exempelvis Försvarmakten. Det finns en rad hinder för havsbaserad vindkraft som bland annat framkommit vid framtagandet av havsplanerna samt visat sig vid avslagna tillståndsansökningar. Energimyndigheten ser havsplanerna som ett viktigt instrument som bör användas för att möjliggöra att haven används till förnybar energiproduktion och energidistribution på ett rationellt och

kostnadseffektivt sätt och på så vis bidrar till omställningen till ett hållbart energisystem.

Specifika synpunkter

Svenska kraftnät ska bygga transmissionsnät till havsområden

Det är viktigt att komma ihåg att Sverige har en avreglerad elmarknad sedan 1996 vilket innebär att det inte förekommer en samlad central statlig planering för utbyggnad av kraftproduktion. Den svenska marknaden kan därmed sägas ha ett grundfundament i teknikneutralitet och marknadens konkurrenskraft. Då detta även fortsatt bedöms utgöra en bärande del av den svenska elmarknaden innebär det att det inte finns några garantier att havsbaserad vindkraft verkligen etableras och utnyttjar transmissionsnätet eller att de kommer att fortsätta drivas vidare efter 25 år samtidigt som kraftledningarna har betydligt längre livslängd. Det finns alltså en risk att det även avseende havsbaserad vindkraft byggs transmissionsnät som inte används fullt ut. Detsamma kan givetvis i viss mån även gälla landleddningar men där finns många fler alternativa användningsområden både avseende olika produktionskällor och elanvändare.

Svenska kraftnät ska bland annat göra bedömning utifrån anläggningarnas geografiska placering och tekniska utformning. Här är det även viktigt att ta hänsyn till närliggande vindkraft och vindkraft i närliggande länder. Det bör också analyseras hur Svenska kraftnät ska ta hänsyn till havsplanerna som pekar ut områden lämpliga för energiproduktion. Därför ser vi det som värdefullt om Svenska kraftnät genomför arbetet i dialog med Energimyndigheten och andra relevanta myndigheter och aktörer. Det behöver även klargöras hur det förfarandet som idag råder i Sverige med att specifika företag söker tillstånd och därmed inte möjliggör för andra parter att söka tillstånd i området ska hanteras utifrån ett konkurrenshänseende.

En annan utmaning för Svenska kraftnät kommer vara hur likvärdiga villkor för havsbaserade vindkraftsprojekt inom ett havsområden ska beaktas. Beroende på var anslutningspunkten placeras gynnas projekten på olika sätt. Projektets geografiska placering i förhållande till anslutningspunkt till havs kan komma att ställas mot alternativ anslutning på land. Det bör också noteras att vissa områden där det redan idag pågår projektering och planering av havsbaserad vindkraft och frågan om hur kostnadsreduktion ska hanteras för dessa behöver belysas ifall inte Svenska kraftnät prioriterar transmissionsnät dit i ljuset av ett kommande uppdrag.

Elnätet

Elnätet står idag inför stora förändringar inte minst i ljuset av den kraftigt ökade elektrifieringsgrad som bedöms komma, lokal kapacitetsbrist och kraftig ökning av variabel kraft med ökande produktion i norr. Detta sätter redan idag stora krav på ökande nätinvesteringar såväl nyinvesteringar som uppgraderingar och moderniseringar av befintlig infrastruktur men också utvecklingen av flexibilitetslösningar och stödtjänster. Förslaget innebär att kostnader för

Datum
2021-04-27

utbyggnad av transmissionsnät till nya områden såsom havsområden ska ingå i underlaget för beräkningen av transmissionsnätstariffen kommer därmed sannolikt leda till kostnadsökning för kundkollektivet.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Robert André. Vid den slutliga handläggningen har därutöver deltagit avdelningscheferna Caroline Asserup och Gustav Ebenå, chefsjuristen Rikard Jansson och tillförordnad enhetschef Martin Johansson. Föredragande har varit seniora rådgivaren Roger Östberg.

Robert André

Roger Östberg

Detta beslut är elektroniskt signerat i Energimyndighetens ärendehanteringssystem och saknar därför underskrift